

2. Stepanchenko N. I. (2017). Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoho vykhovannia u vyshchikh navchalnykh zakladakh [Future teacher of physical education training system at higher educational establishments]: dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.04. Vinnytsia. [in Ukrainian].
3. Ivanova L. I. (2014). Teoretychni i metodychni zasady profesijnoi pidhotovky majbutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do roboty z uchnyamy z vidkhylenyamy u stani zdorovja [Theoretical and methodological principles of the future physical culture teachers' professional training to the work with the pupils with deviations in the health state]: avtoref. dis. ... doktora ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. [in Ukrainian].
4. Tymoschenko O. V. (2009). Teoretyko-metodychni zasady optymizatsiji profesijnoi pidhotovky vchyteliv fizychnoi kultury u vyshchikh navchal'nykh zakladakh [Theoretical and methodological principles of the physical culture teachers' professional training optimization in the higher teaching institutions]: avtoref. dis. doktora ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. [in Ukrainian].
5. Craft A. (2003). The Limits to Creativity in Education. *British Journal of Educational Studies*, 51(2), 113–127.
6. Cropley A. J. (2012). Creativity and Education: an Australian Perspective. *The International Journal of Creativity & Problem Solving*, 22(1), 9–25.
7. Hwang G. J, Chang H. F. (2011). A formative assessment-based mobile learning approach to improving the learning attitudes and achievements of students. *Computers & Education*, 56(1), 1023–1031.
8. Maršíková K. (2015). The Value of a University Degree in the European Context: the Case of Part-time Students in the Czech Republic. *Economics and Sociology*, 8(3), 260–271.

Дутчак Ю.В.,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту
Хмельницького національного університету, м. Хмельницький
Сущенко Л.П.,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри фізичної реабілітації
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті вказано, що з позицій сьогодення забезпечення якості професійної підготовки магістерського рівня вищої педагогічної освіти є пріоритетним завданням закладів вищої освіти України. Одним з напрямів забезпечення якості професійної підготовки магістрантів є якісні навчальні плани, що забезпечують формування конкурентоздатності випускників на сучасному ринку праці. Авторами проаналізовано сутність та зміст навчальних планів підготовки здобувачів ступеня магістра зі спеціальності 014.11. «Середня освіта (фізична культура)» у п'яти закладах вищої освіти України.

Встановлені розбіжності у кількості годин, що виділяються на аудиторну та самостійну роботу магістрантів, тривалості та видах практики. Зазначені різнобічності можливі в результаті відсутності галузевого стандарту з даної спеціальності. Автори акцентують увагу на тому, що однією з ознак ефективності професійної підготовки майбутніх магістрів є відповідність освітнього процесу державним вимогам.

Ключові слова: навчальний план, забезпечення якості професійної підготовки, майбутні магістри середньої освіти з фізичної культури.

Дутчак Ю. В., Сущенко Л. П. Нормативное обеспечение качества профессиональной подготовки будущих магистров среднего образования по физической культуре. В статье указано, что сегодня обеспечения качества профессиональной подготовки магистерского уровня высшего педагогического образования является приоритетной задачей высших учебных заведений Украины. Одним из направлений обеспечения качества профессиональной подготовки магистрантов являются качественные учебные планы, обеспечивающие формирование конкурентоспособности выпускников на современном рынке труда. Авторами проанализированы сущность и содержание учебных планов подготовки соискателей степени магистра по специальности 014.11. «Среднее образование (физическая культура)» в пяти высших учебных заведениях Украины.

Установлены различия в количестве часов, выделяемых на аудиторную и самостоятельную работу магистрантов, продолжительности и видах практики. Указанные различия возможны по причине отсутствия отраслевого стандарта по данной специальности. Авторы акцентируют внимание на том, что одним из признаков эффективности профессиональной подготовки будущих магистров является соответствие образовательного процесса государственным требованиям.

Ключевые слова: учебный план, обеспечения качества профессиональной подготовки, будущие магистры среднего образования по физической культуре.

Dutchak Yu. V., Sushchenko L. P. Normative standards for professional training of future magistrates of secondary education and physical culture. In the article is shown the terms of the position nowadays for the sake of the professional preparation of the master high level of the pedagogical education is the priority tasks in the educational establishments

in Ukraine. One of the important direction is the training of the professional education of magistrates is quality teaching plans, which is guarantee formation the competitiveness of the graduation young people on the market. Preparation of the magistrates for speciality 014.11. "Secondary education (physical training)" for a day terms at 2018-2019 of the academic year can he found in 32 educational establishments. The authors have analyzed the supremacy and serpentine of the primary plans of the preparation of the magistrates for speciality 014.11" Secondary education (physical training)" at the fifth educational establishments of high level in Ukraine is formed 16% of the total establishments which is taken part in this training. The choice of the educational establishments have been speaking the presence of academic schools of professional training and administrative territorial state system and the number of magistrates. With the purpose of guarantee according to the contents of training specialist request regional and national markets (clients), modern production, the world and national science achievement, techniques and technological, realization private science schools and scientific research work in every university introduction of new techniques.

Be settled disagreements in number of hours, which is given to the whole audience and self-independence work magistrates and duration and kinds of practice. Point the way to comprehensive education can be result of absent in the standard be this speciality. The authors pay attention to the fact that one is the sign of the affective of professional training is the process of state demands.

Key words: the master plan, the security of the quality of the professional preparation, the future magistrates of secondary education of physical culture.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному інформаційно-комунікативному суспільстві істотно підвищені вимоги до професійної підготовки фахівців усіх галузей та сфер національної економіки України. Концептуальні ідеї щодо перспектив розвитку педагогічної освіти сформульовано в Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2016), у Концепції розвитку педагогічної освіти (2018).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці (О. Г. Єсіна [1], І. М. Сілютіна [2], О. О. Фурса [3] та ін.) значну увагу приділяють питанням, пов'язаним із забезпеченням якості професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

Зарубіжні дослідники (Н. S. Akareem, S. S. Hossain [5], C. Guellfli [5] та ін.) розкривають у своїх працях особливості здійснення якісної підготовки майбутніх фахівців у вищій школі.

Мета статті полягає в аналізі сутності та змісту основних нормативних документів освітнього процесу щодо якісної професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у провідних закладах вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. З огляду на відсутність Державного стандарту з вищої освіти за спеціальністю 014.11. «Середня освіта (фізична культура)» у закладах вищої освіти формують власну модель освітньої діяльності, залежно від уявленень про рівень якості професійної підготовки випускників. З метою забезпечення якості освітніх послуг відповідного рівня, як вважає О. О. Фурса, доцільно «використовувати результати процедур ліцензування, атестації та акредитації закладів вищої освіти. Якість професійної підготовки включатиме: якість організації освітнього процесу; якість професорсько-викладацького складу та його діяльності; якість абітурієнтів і студентського контингенту; якість освітніх професійних програм; якість інформаційно-освітнього середовища (навчально-методична література, наукові розробки, підручники та ін.); якість освітніх технологій; якість результатів навчання; якість ресурсного забезпечення освітньої установи; якість управління освітніми процесами» [4, с.135].

Однією з детермінант забезпечення якості професійної підготовки майбутніх професіоналів, як відзначають Н. S. Akareem та S. S. Hossain, є «якість на основі продукту», що передбачає високу якість навчальних планів та викладацького складу [5, с. 53].

За даним Інформаційної системи «Конкурс» (архів 2018) підготовка магістрів за спеціальністю 014.11. «Середньої освіти (фізична культура)» за денною формою навчання у 2018-2019 навчальних роках здійснюється у 32 закладах вищої освіти (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік закладів вищої освіти, в яких здійснюється підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури за освітньо-професійними програмами (станом на 1.09.2018 [2])

№ з/п	Назва закладу вищої освіти	Кількість магістрантів
1.	Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського	35
2.	Глухівський національний педагогічний університет ім. Олександра Довженка	20
3.	Донбаський державний педагогічний університет	40
4.	Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка	25
5.	Житомирський державний університет ім. Івана Франка	27
6.	Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка	25
7.	Класичний приватний університет	0
8.	Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка	15
9.	Луганський національний університет імені Тараса Шевченка	28
10.	Львівський державний університет фізичної культури	46
11.	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	25
12.	Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського	10

№ з/п	Назва закладу вищої освіти	Кількість магістрантів
13.	Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова	30
14.	Національний університет фізичного виховання і спорту України	13
15.	Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського	51
16.	Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди	74
17.	Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка	40
18.	Приватний вищий навчальний заклад «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»	18
19.	Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту	10
20.	Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника	13
21.	Рівненський державний гуманітарний університет	23
22.	Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка	34
23.	Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	30
24.	Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка	37
25.	Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини	58
26.	Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди	14
27.	Херсонський державний університет	14
28.	Хмельницький національний університет	15
29.	Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім. Володимира Винниченка	30
30.	Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького	10
31.	Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича	18
32.	Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка	26
Загалом		854

Слід вказати на те, що в жодному закладі вищої освіти не здійснюється підготовка за освітньо-науковими програмами. Аналіз табл. 1 дозволяє констатувати, що підготовка на другому рівні вищої освіти за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (фізична культура)» здійснюється: 1 комунальним, 2 приватними та 29 державними закладами вищої освіти.

Структурно державні заклади вищої освіти включають: 17 педагогічних університетів, 12 класичних університетів і 3 спеціалізованих університетів фізкультурного профілю (рис. 1).

Рис. 1. Заклади вищої освіти, в яких здійснюється підготовка магістрів зі спеціальності «Середня освіта (фізична культура)»

Ми погоджуємося з думкою О. Г. Єсіна, що «якість професійної підготовки майбутніх магістрів безпосередньо залежить від кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних ресурсів» [1].

Характеризуючи якість професійної підготовки С. Guelfli виділяє наступні компоненти: необхідне обладнання на місці навчання, кваліфікація викладацького складу, навчальні плани тощо [6, с. 23].

Подальший аналіз забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури передбачає розгляд навчальних планів, складених на основі освітньо-професійної програми, яка передбачає перелік нормативних навчальних дисциплін із зазначенням загального обсягу часу відведеного для їх вивчення, форми підсумкового контролю з кожної навчальної дисципліни, співвідношення між обсягами аудиторних занять і самостійної роботи студентів та структурно-логічної схеми підготовки. Навчальні плани визначають графік навчального процесу, перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять та їх обсяг, форми та засоби проведення підсумкового контролю.

З метою забезпечення репрезентативності вибірки, вважаємо за доцільне, проаналізувати навчальні плани

підготовки здобувачів ступеня магістр за спеціальністю 014.11. «Середня освіта (фізична культура)» п'яти закладів вищої освіти, що складає 16 % від всієї кількості відповідних закладів, в яких здійснюється означена підготовка. Для аналізу були відібрані навчальні плани двох педагогічних (Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова та Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка), двох спеціалізованих університетів фізкультурного профілю (Національний університет фізичного виховання і спорту України та Львівський державний університет фізичної культури) та одного класичного університетів (Хмельницький національний університет).

З метою забезпечення відповідності змісту підготовки фахівців вимогам регіонального та національного ринків праці (замовників), сучасного виробництва, досягненням світової та національної науки, техніки та технологій, реалізації власних наукових шкіл та науково-технічних розробок кожен університет запровадив свої спеціалізації (рис. 2).

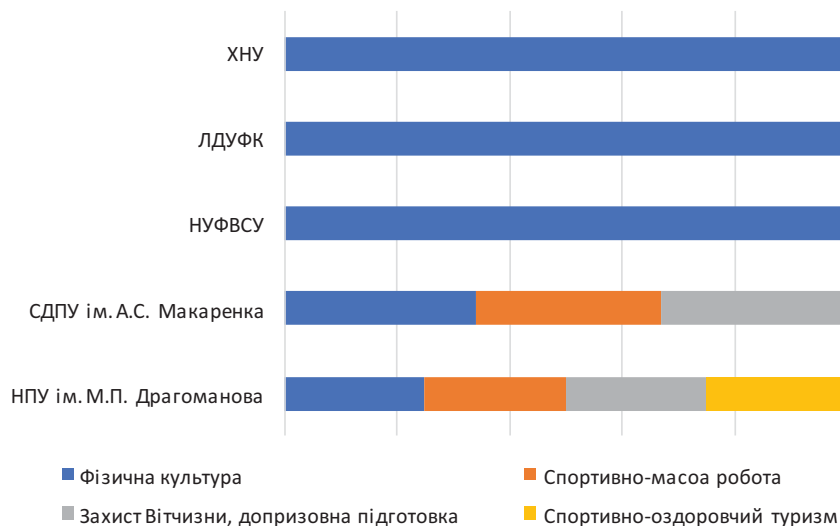

Рис. 2. Спеціалізації підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури

Відзначаємо, що спеціалізація «Захист Вітчизни» у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка дозволяють мати перевагу майбутнім магістрам середньої освіти з фізичної культури при працевлаштуванні.

Зведені дані про бюджет часу протягом якого здійснюється підготовка магістрів середньої освіти з фізичної культури, дозволяють констатувати, що теоретичні заняття у різних університетах коливаються від 34 тижнів у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова до 43 тижнів у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (табл. 2). Розділ V навчального плану включає: нормативну та варіативну частини. Відзначаємо, що нормативна частина у більшості навчальних планів передбачає навчальні дисципліни циклів загальної підготовки та професійної підготовки.

Таблиця 2

Зведений бюджет часу підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури

№ з/п	Назва закладу вищої освіти	Бюджет часу, тижні						Разом
		Теоретичні заняття	Семестровий контроль	Практика	Виконання кваліфікаційної роботи	Атестація	Канікули	
1.	Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	34	8	12	6	2	7	69
2.	Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка	43	3	8	1	2	12	69
3.	Національний університет фізичного виховання і спорту України	40	6	6	4	2	11	69
4.	Львівський державний університет фізичної культури	40	6	17	10	1	12	76
5.	Хмельницький національний університет	35	6	13	0	4	11	69

Означений підхід, за нашим переконанням, не у повному обсязі відповідає процесу підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Вважаємо, за доцільне нормативну частину розділити на дисципліни за спеціальністю та спеціалізацією. Дисципліни за спеціальністю визначаються державним стандартом з підготовки за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (фізична культура)». До дисциплін за спеціалізацією слід віднести дисципліни, що визначаються закладом

вищої освіти для формування компетентностей за певною спеціалізацією.

Ми погоджуємося з думкою І. М. Сілютіна про те, що «знання необхідні для професійної діяльності, майбутні вчителі фізичної культури отримують переважно на заняттях із циклу дисциплін професійної підготовки» [3, с. 68].

Бюджет часу на підготовку майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури у всіх закладах вищої освіти складає 90 кредитів ECTS, які передбачають 2700 навчальних годин (табл. 3).

Таблиця 3

Бюджет часу підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури

№ з/п	Назва закладу вищої освіти	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин		
			Загальний обсяг	Аудиторні заняття	Самостійна робота
1.	Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	90	2700	528	2172
2.	Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка	90	2700	690	2010
3.	Національний університет фізичного виховання і спорту України	90	2700	720	1980
4.	Львівський державний університет фізичної культури	90	2700	1072	1628
5.	Хмельницький національний університет	90	2700	577	2123

Кількість аудиторних навчальних годин коливається від 528 год. (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова) до 1072 год. (Львівський державний університет фізичної культури), що свідчить про певну автономію закладів вищої освіти. Значна кількість аудиторних годин суттєво впливає на кількість годин самостійної роботи. Якісна аудиторна та самостійна робота майбутніх магістрів сприяє формуванню компетентностей магістранта.

Практична підготовка магістрантів передбачає різні види практик. Найменшу практику (магістерську) мають магістранти у Національному університеті фізичного виховання і спорту 6 тижнів, а найбільшу – магістранти у Львівському державному університеті фізичної культури – 17 тижнів, причому 7 тижнів педагогічної практики та 10 тижнів переддипломної практики. Практика магістрантів у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова передбачає: 4 тижні навчально-дослідної, 4 тижні навчально-педагогічної та 4 тижні переддипломної. У магістрантів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка передбачено 6 тижнів виробничої практики в закладах загальної середньої освіти та 2 тижні асистентської практики у закладах вищої освіти. Проявом науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури є виконання і захист курсової та магістерської робіт. Магістранти всіх університетів, що аналізуються, виконують один курсовий проект. Відзначаємо, що у магістрантів Хмельницького національного університету відсутній захист магістерської роботи. В якості підсумкової атестації магістранти складають атестаційний іспит з психології та педагогіки вищої школи і атестаційний іспит з фаху.

Висновки. Зміст навчальних планів підготовки здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 014.11 «Середня освіта (фізична культура)» засвідчив гостру необхідність прийняття галузевого стандарту з даної спеціальності. Одним з проявів якості професійної підготовки майбутніх професіоналів є відповідність такого процесу державним вимогам.

Перспективи подальших досліджень передбачають уніфікацію навчальних планів підготовки здобувачів ступеня магістр за спеціальністю «Середня освіта (фізична культура).

Література

1. Єсін О. Г. Критерії оцінки якості підготовки сучасних фахівців [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitst.pdf>.
2. Інформаційна система «Конкурс» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.vstup.info/#2018>.
3. Сілютіна І. М. Методика викладання спеціальних дисциплін: проблема змісту / І. М. Сілютіна // Науковий вісник Східноукр. національного університету ім. Володимира Даля. – 2007. – № 11. – С. 68–69.
4. Фурса О. О. Якість професійної підготовки фахівців із дизайну, як запорука успішної модернізації дизайн-освіти / О. О. Фурса // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 2. – С. 133-137.
5. Akareem H. S., Hossain S. S., Determinants of education quality: what makes students' perception different? / H. S. Akareem, S. S. Hossain // Open Review of Educational Research, Volume 3, 2016, pp 52-67.
6. Guellali C. Quality assurance of companybased training in the dual system in Germany/ Chokri Guellali // Federal Institute for Vocational Education and Training, Bonn, 2017, 96 p.

Reference

1. Isin O.G. (2009) Criteria estimation quality preparation of such modern specialists. Retrieved from <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitst.pdf>. [in Ukrainian].
2. Information system "Contest". Retrieved from <http://www.vstup.info/#2018>. [in Ukrainian].
3. Silyutina I.M. (2007) Method of teaching special disciplines: the problem of content. *Scientific herald of the East-Ukrainian national university. Volodymyr Dahl*, 11. 68-69. [in Ukrainian].
4. Fursa O.O. (2013) "Quality preparation of professional specialists in design as a guarantee of successful modernization design-education. *The new educationally correct*, 2, 133-137. [in Ukrainian].
5. Akareem H. S., Hossain S. S., (2016) Determinants of education quality: what makes students' perception different? *Open Review of Educational Research*, 3, 52-67. [in English].
6. Guellali C. (2017) Quality assurance of companybased training in the dual system in Germany *Federal Institute for Vocational Education and Training*, Bonn, 96 p. [in English].